



НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут лісового
і садово-паркового господарства
Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ТА ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ, СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ АНТРОПОЦЕНУ

(присвячена 100-річчю кафедри відтворення лісів
та лісових меліорацій)

6-8 листопада 2019 р.

м. Київ, Україна

**ПРИРОДНЕ ПОНОВЛЕННЯ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН
В ОСЕРЕДКАХ НЕСАНКЦІОНОВАНОГО
ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ**

Єрміїчук А.М., студент²,

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна*

Несанкціонований видобуток бурштину, що й донині має місце у межах Дубровицького лісництва ДП «Дубровицьке лісове господарство», викликає істотні зміни у довкіллі, які негативно позначаються на продуктивності земель державного лісового фонду. Адже, під час видобутку покладів бурштину, відбувається руйнування генетичних горизонтів у зональних ґрунтів, а на денній поверхні з'являються глибинні відклади, у яких ґрунтоутворні процеси знаходяться у початковій фазі. Крім того, зазнає часткового, а то й суцільного знищення живий надґрунтовий покрив, підлісок і підріст, що призводить до деградації лісових ценозів.

Загальна площа лісів Дубровицького лісництва становить 7599 га, із-них на 11 % зафіксовано неліцензійний видобуток бурштину, а це 837 га лісових угідь, на яких потугами старателів-нелегалів фактично знищено лісові фітоценози. Лісові ділянки на яких здійснювався видобуток бурштину належать до свіжих, вологих, сирих та мокрих гігротопів. При цьому варто зауважити, що найбільшу частку земель порушено у вологих гігротопах (9,2 %), із-них у складних суборах (С₃) – 7,9 %, (604 га) та у суборах (В₃) – 1,3 % (101 га). У цих типах лісорослинних умов сосна звичайна здатна зростати за I-I^a, а дуб звичайний – за I-III класами бонітету, а тому збитки від втрати запасів стовбурної деревини на ділянках, де добувають бурштин є доволі вагомими.

Видобуток бурштину на землях лісництва в основному відбувається із залученням помп, які дозволяють вимивати його поклади з глибини до 15 м. У місцях, де здійснювалось «помпування» лишаються «лунки». Їхня середня глибина сягає одного метра, а діаметр – 2,3 м, що істотно ускладнює рельєф місцевості й унеможливорює подальше використання цих земель за їх цільовим призначенням, адже порушені території потребують значних

² Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор Ф.М. Бровко

капіталовкладень на проведення рекультиваційних робіт.

Бурштин, у межах господарства, видобувають у лісових насадженнях різних вікових груп. Проте, найбільша частка порушених земель знаходиться у молодняках та середньовікових насадженнях, що становить близько 500 га. Зазнають руйнівної дії й незімкнуті лісові культури. Так, у 4-річних культурах сосни звичайної (кв. 50, вид. 2), поточний приріст за висотою у саджанців, що зростали в осередках з порушеним ґрунтовим покривом був на 38 % меншим, ніж у тих, що зростали на непорушених зональних ґрунтах.

Із-за відсутності фінансування на технічний та біологічний етапи рекультивації, роботи з лісової рекультивації у лісництві не проводились, а тому на чотирьох пробних площах (ПП) нами було досліджено природне заростання порушених земель (табл.).

Табл. Природне поновлення деревних рослин в осередках несанкціонованого видобутку бурштину в Дубровицькому лісництві

№ ПП	Кв; діл.	Склад насаджень	Вік, років	Природне поновлення, тис. шт. на 1 га:					
				Сз	Бп	Гз	Дз	Ос	Яс
1	15; 26	9Бп1Яс	10	2,3	20,0	0	0	0	0
2	15; 28	7Сз3Дз	35	21,4	1,4	0	0,4	0,4	0
3	15; 24	5Сз2Дз3Бп	40	11,4	3,6	3,6	11,4	2,0	1,2
4	16; 17	7Сз1Дз2Бп	60	18,8	5,4	2,2	0	0	0

У вологих складних суборах господарства, як свідчать дані табл., має місце природне заростання земель, у яких унаслідок видобутку бурштину було зруйновано сформовані природним шляхом генетичні горизонти. Чисельність природного поновлення сосни звичайної на ПП 2-4 (11,4-21,4 тис. шт./га) та берези повислої на ПП 1 (20 тис. шт./га) вказує на можливість його використання для відтворення лісових ценозів у цьому трофотопі.

Отже, несанкціонований видобуток бурштину у межах лісництва призводить до руйнування лісових фітоценозів. Найбільша площа порушених земель (604 га) знаходиться у вологих складних суборах. Для лісової рекультивації цих земель може застосовуватись природне поновлення сосни звичайної та берези повислої.

Позитивною тенденцією є утворення куртин природного поновлення сосни звичайної та берези повислої на деградованих землях, що в перспективі може відіграти ключову роль у відновленні порушених земель.